

УДК: 371.315:811.161.2:61-057.

І.О. Черних ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

ДЗ „Луганський державний медичний університет”

Черних І.О. Дидактичний матеріал як один із засобів мовленнєвого розвитку студентів-медиків // Український медичний альманах. – 2013. – Том 16, № 4. – С. 80-81.

У статті визначено особливості дидактичного матеріалу для занять з української мови (за професійним спрямуванням) у медичних ВНЗ, запропоновано критерії відбору текстів, описано напрямки роботи з дидактичним матеріалом у процесі мовленнєвого розвитку студентів-медиків.

Ключові слова: дидактичний матеріал, мовленнєвий розвиток, професійне мовлення, майбутні лікарі, зв'язний текст.

Черных И.А. Дидактический материал как одно из средств речевого развития студентов-медиков // Украинский медицинский альманах. – 2013. – Том 16, № 4. – С. 80-81.

В статье выделены особенности дидактического материала для занятий по украинскому языку (профессионального направления) в медицинских вузах, предложены критерии отбора текстов, описаны направления работы с дидактическим материалом в процессе речевого развития студентов-медиков.

Ключевые слова: дидактический материал, речевое развитие, профессиональная речь, будущие врачи, связный текст.

Chernyh I. Didactic material as one of facilities speech development of students-physicians // Украинский медицинский альманах. – 2013. – Том 16, № 4. – С. 80-81.

In the article the features of didactic material are distinguished for employments on Ukrainian (professional direction) in medical institutions of higher learning, the criteria of selection of texts are offered, work assignments are described with didactic material in the process of speech development of students-physicians.

Key words: didactic material, speech development, professional speech, future doctors, coherent text.

Підвищення ефективності навчання студентів-медиків вимагає зосередження уваги не тільки на формуванні професійних умінь і навичок, а й на розвитку їхнього мовлення.

На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) студенти повинні навчитися володіти мовою професії у різних ситуаціях спілкування. Для цього викладачеві необхідно методично грамотно підходити до організації навчального процесу на занятті. Одним із вагомих засобів мовленнєвого розвитку студентів-медиків є дидактичний матеріал. Він удосконалює й розвиває структуру кожного з методів навчання мови та реалізує функції навчальних завдань. Від правильності його підбору залежить ефективність мовленнєвого розвитку студентів.

Сучасна лінгводидактична література не торкається особливостей дидактичного матеріалу для занять з української мови (за професійним спрямуванням) у медичних навчальних закладах. Метою нашої статті є аналіз особливостей дидактичного матеріалу, спрямованого на розвиток мовленнєвих умінь і навичок майбутніх лікарів.

Як засіб навчання дидактичний матеріал ілюструє теоретичні положення, сприяє успішному розвитку мовленнєвих умінь і навичок, збагачує інтелектуальну й емоційну сферу студентів, формує духовну мовну особистість. Застосування дидактичного матеріалу має значно вищий результат за умови відповідності всім принципам навчання, виховним і пізнавальним завданням вивчення мови, бездоганності з погляду норм літературної мови, здатності розкривати лексичне багатство мови, різноманітність форм і конструкцій, стилістичну доцільність та спрямованість на формування мовленнєвих

умінь і навичок. О. Горошкіна, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Пентилюк наголошують на важливості комунікативного потенціалу дидактичного матеріалу, зазначаючи, що „потрібно йти не від основ науки про мову, а від основних умінь і навичок мовленнєвої діяльності до відбору теоретичного матеріалу, який би став підґрунтям для їх формування” [3].

З позиції розвитку мовленнєвих умінь і навичок основою дидактичного матеріалу є зв'язний текст, оскільки він має не тільки навчальний ефект, але й значний вплив на розвиток мислення студентів, на формування їхнього світогляду, на моральне виховання.

На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у медичному ВНЗ доцільно надавати перевагу використанню текстів фахового спрямування. Такі тексти дають змогу закласти в студентів навички культури професійного спілкування, простежити особливості використання мовних засобів у медичній сфері та використання норм літературної мови в професійному спілкуванні. На заняттях доцільно використовувати друковані медичні тексти з фахових наукових, періодичних видань, а також, відповідно до сучасних можливостей, інтернет-видання.

Ефективність виконання завдань на основі тексту залежить не тільки від методично правильної побудови роботи з текстом, але й від правильного добору тексту. Критерії такого добору в лінгводидактиці визначили Н. Голуб, І. Дроздова, Н. Іпполітова, С. Караман. У процесі формування професійного мовлення студентів нефілологічних факультетів І. Дроздова вважає найбільш доцільними такі критерії добору навчального ма-

теріалу: урахування потреб фаху, специфіки мовного середовища, у якому перебувають студенти; професійної цінності текстів та їх насиченості термінами за фахом; добір найбільш уживаних та частотних у мові професії термінів, що важко за своєюються [2].

Названі критерії дають змогу визначити критерії добору текстів для занять з української мови (за професійним спрямуванням) у медичному ВНЗ. До них відносимо урахування набутих студентами в загальноосвітній школі знань, умінь і навичок (дозволяє уникнути дублювання вивченого раніше); відповідність змісту тексту та його мовного оформлення віковим можливостям студентів, їхнім пізнавальним потребам (передбачає вибір переважно професійно орієнтованих текстів); урахування професійно-комунікативних потреб студентів (зумовлює роботу над комунікативно значущими для студентів жанрами наукового й офіційно-ділового стилів); забезпечення роботи над різними видами мовленнєвої діяльності; орфографічної та пунктуаційної значущості (передбачає посилену увагу до правописних норм української літературної мови); урахування професійної цінності текстів та частотності їх насичення термінами за фахом; урахування соціокультурного потенціалу текстів.

Для розвитку вмінь сприймати й створювати висловлювання важливу роль відіграє опрацювання структури мови тексту. Як зазначає Л. Варзацька, „опора на текст під час вивчення мови є засобом конкретизації граматичних абстракцій, забезпечує розгляд мовних явищ у їх органічних взаємозв'язках, створює передумови для комплексної постановки граматичних і мовленнєвих завдань” [1, с. 86]. На основі зв'язного тексту студенти мають змогу спостерігати функціонування явищ мови, засвоїти поняття мовленнєвої діяльності й сформувати навички побудови та створення власних текстів.

Удосконалення вмінь передавати думки в усній чи писемній формах, тобто компонувати текст, відбувається під час створення власних висловлювань. Для цього викладач повинен бути обізнаний з найновішими досягненнями лінгвістики і, враховуючи їх, організувати роботу із засвоєння способів творення тексту, зв'язку його частин, частотності вживання одиниць різних рівнів мови залежно від стилю мовлення, відповідних життєвих ситуацій. Студенти мають навчитися створювати висловлювання відповідно до конкретних умов спілкування, добирати заголовок до власного тексту, визначати складний план висловлювання, установлювати смислові зв'язки в тексті, вдало поєднувати структурні компоненти, виділяти основну й уточнювальну інформацію.

Цьому сприятимуть завдання на усвідомлення ознак тексту, визначення його теми й основної думки, поняття абзацу, складного плану тексту, визначення мовних засобів зв'язку речень у тексті.

Розвиток умінь і навичок читання й розуміння прочитаного відбувається також на основі роботи з текстами. Ці вміння й навички виявляються в написанні конспектів, анотацій, рефератів та при перекладі текстів. Дотримуючись точки зору Д. Зарубіної, В. Мещерякова, О. Михальської про первинні, вторинні та первинно-вторинні тексти за характером авторства, розглянемо конспект як один із видів вторинних текстів, оскільки він створюється на основі первинного тексту, та реферат, анотацію й переклад як первинно-вторинний текст, що поєднує в собі ознаки первинного та вторинного тексту. Володіння мовою професії майбутніми лікарями передбачає розвинути вміння користуватися літературою за фахом українською мовою, а саме: уміння конспектувати, реферувати, анотувати та перекладати тексти.

Одне із завдань викладача на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) – навчити студентів писати конспекти. Практика свідчить, що не всі студенти, особливо першокурсники, уміють конспектувати матеріал лекцій. Це призводить до того, що вони втрачають певний обсяг інформації, оскільки за написаним конспектом не можуть відтворити весь матеріал лекції. [2]. Розрізняють конспекти за повнотою змісту (докладні або стислі, вибіркові або зведені), за формою (текстуальні або вільні). Для майбутніх лікарів важливо володіти вміннями й навичками складання всіх видів конспектів, оскільки професійна діяльність медиків потребує постійного вдосконалення фахових знань, що передбачає роботу з науковою інформацією. Важливо володіти вміннями й навичками писати реферати та анотації, тобто володіти вміннями створювати тексти певних жанрів наукового стилю. Особливою формою первинно-вторинних текстів виступає переклад. Під час перекладу текстів за фахом українською мовою студентам необхідно навчитися добирати українськомовні відповідники та здійснювати мовленнєву обробку – найточніше передавати зміст оригіналу. Цьому сприятиме застосування синхронного перекладу уривків або текстів різних стилів, але переважно наукового стилю.

Таким чином, дидактичний матеріал на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) повинен використовуватися переважно на основі зв'язних текстів, ураховувати специфіку фаху студентів, спрямовуватися на розвиток умінь і навичок сприймати мовлення та створювати власні висловлювання, бути взірцем мовлення, на який орієнтуються студенти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Варзацька Л. О. Зв'язний текст як основа евристичної бесіди / Л. О. Варзацька // Методика викладання української мови та літератури : респ. наук. метод. зб. – 1985. – Вип. 10. – С. 86 – 93.
2. Дроздова І. П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів ВНЗ

- нефілологічних спеціальностей : монографія / І. П. Дроздова ; Харк. нац. акад. міськ. господарства. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 320 с.
3. Формування мовної особистості учня / О.М. Горошкіна, О.М. Рудіна, О.С. Кузьмішина [и др.], – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2008. – 212 с.